

К.е.н. Повна С.В.

Чернігівський державний технологічний університет, Україна

Вплив держави на інвестиційну діяльність в Україні

Розвиток національних економік базується на активному залученні інвестицій, які дають можливість нарощувати обсяги та удосконалювати структуру виробництва. Натомість в Україні протягом 2000-2010 рр. неухильно зростає ступінь зносу основних засобів – з 43,7% до 74,9%, що було обумовлено тривалою відсутністю реалізації значних інвестиційних проектів.

Негативним чинником, що суттєво обмежує динаміку інвестиційних процесів у країні, залишається несприятливий інвестиційний клімат. Хоча за підсумками рейтингу Світового банку “Ведення бізнесу – 2013” Україна змінила свою багаторічну динаміку і покращила позиції на 15 пунктів (до 137 місця із 185 країн), все ж залишаються надзвичайно низькі показники в такій сфері, як дозволи на будівництво (183-тя позиція), бо задекларовані в цій сфері реформи не працюють: для проходження в цілому 20 дозвільних процедур потрібно більше року. Погіршилися також оцінки в категорії «захист прав інвесторів» (117-те місце порівняно із 111-м в 2012 р.) [1].

Щоб підвищити свій рейтинг, необхідно скоротити кількість процедур, зменшити вартість і час їх проходження. Представники Європейського банку реконструкції та розвитку вважають, що для створення більш сприятливого бізнес-клімату в нашій країні необхідні реформа судової системи, яка забезпечить справедливість процедур урегулювання господарських спорів, і деполітизація господарських судів. Також акцентували увагу на забезпеченні ефективної реалізації прийнятих в останні роки заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління і зменшення корупції.

За даними Рахункової палати, обсяги виявлених фактів неефективного використання коштів державного бюджету щороку не зменшуються, а зростають. Так, якщо у 2006 р. таких фактів було зафіксовано на суму 3,8

млрд. грн., то у 2007 р. цей показник становив 5,6 млрд. грн., у 2008 р. – 7,8 млрд. грн., а у 2009 р. – 11,5 млрд. грн. У цілому у 2006-2009 рр. обсяги виявлених фактів неефективного використання коштів зросли у 3 рази. Ця динаміка вказує на значні недоліки у функціонуванні бюджетної системи [2].

Для покращення розвитку інвестиційної діяльності в Україні Державною цільовою економічною програмою на 2011–2015 роки розглядаються два варіанти державної політики: пасивна та активна. При проведенні пасивної політики держава застосовує методи переважно правового та економічного характеру для вільного переливання капіталу та праці з одних галузей в інші, обмежуючи безпосереднє адміністративне втручання в інвестиційні процеси в окремих галузях до мінімуму. Цей варіант сприяє розвитку інвестиційної діяльності у галузях, які мають високу дохідність і швидку окупність, але при його застосуванні держава не визначає ефективних пріоритетів структурної трансформації економіки та не застосовує відповідних державних важелів для прискорення прогресивних структурних зрушень.

Активна державна політика передбачає проведення заходів із стимулювання розвитку інвестиційної діяльності з чітким обґрунтуванням цілей та визначенням комплексу заходів щодо розвитку системи державних інвестицій. Але, як зазначають фахівці МВФ [3], проведення активної бюджетної політики було би правильною реакцією урядів на кризові події в усіх без винятку країнах, однак у деяких з них бюджетна експансія загрожуватиме стабільності державних фінансів унаслідок порушення боргової стійкості. До проведення активної бюджетної політики не можуть вдаватися країни з високим рівнем державного й зовнішнього сукупного боргу, з великими ризиковими преміями у складі процентних ставок за зобов'язаннями, а також країни, котрі не мають стабільного доступу до зовнішнього фінансування.

Вказаною Програмою передбачаються такі заходи, як зменшення кількості контролюючих органів та кількості реєстраційних і дозвільних процедур на 60%. Кількість профінансованих інвестиційних проектів за 2011-2015 рр. має становити: на умовах співфінансування – 30; через механізм здешевлення

кредитів – 30; через надання державних гарантій щодо виконання боргових зобов'язань – 50; на умовах пільгового кредитування – 50. До кінця 2015 року планується залучити близько 52,2 млрд.грн. інвестицій в реалізацію інвестиційних, інноваційних та інфраструктурних проектів та сприяти зростанню інвестицій в основний капітал і нематеріальні активи.

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», відбір інвестиційних проектів, для розроблення або реалізації яких надається державна підтримка, здійснюється на конкурсній основі на підставі даних Державного реєстру інвестиційних проектів, а також експертних висновків за результатами проведення експертної оцінки їх економічної ефективності. Але в умовах підвищеного рівня корупції конкурси, тобто процедури вибору інвестиційних проектів, тягнуть за собою значну можливість корупційних дій. Цю думку також підтверджує невелика кількість самих проектів, що пропонується для державної підтримки. У вітчизняних умовах доцільне використання непрямих (податкових) методів, що охоплюють значно більшу кількість суб'єктів.

Отже, залучення інвестицій в економіку України, що матимуть потенціал до трансформації її структури, вимагає здійснення системної політики держави щодо удосконалення інвестиційного клімату в країні та має включати зусилля не лише виконавчої, але й інших гілок влади. У вітчизняних умовах бажано при стимулюванні інвестиційної діяльності максимально виключати можливості корупційних дій через мінімізацію конкурсних процедур та більш широке використання непрямих методів державної підтримки, що охоплюють усіх суб'єктів, які задовольняють задекларованим державою вимогам.

Література:

- 1.Сколотяний Ю. Doing Business-2013: щоб промінчик не згаснув // Дзеркало тижня. – 2012. – №38 (27 жовтня). – с.7.
- 2.Радіонов Ю. Причини і наслідки неефективного використання міжбюджетних трансфертів // Економіка України. – 2012. – №3. – с.59-69.
- 3.Богдан Т.П., Богдан І.В. Стабілізаційна бюджетно-податкова політика та особливості її застосування в Україні // Фінанси України. – 2012. – №7. – с.3-16.